

Z OBSAHU	Závdavek věčného života. Homilie papeže Františka	04
	Mučedníci nacismu: Dvě oběti z řad vyššího duchovenstva	05
	Benedikt XVI.: Bez Boha se lidská práva hrouť	07
	Kardinál Müller: Potřebujeme více jasnosti a odvahy	10

TRADICE OTCŮ

Z kázání svatého Antonína (1195–1231)

Ten, kdo je naplněn Duchem Svatým, mluví rozličnými jazyky. Různé jazyky jsou různá svědectví o Kristu, například pokora, chudoba, trpělivost a poslušnost. Těmito jazyky mluvíme, když je uskutečňujeme na sobě, a tím ukazujeme jiným. Řeč je živá, mluví-li skutky. Prosím tedy, ať zmlknou slova a mluví skutky. Jsme plní slov, ale skutky žádné; proto jsme prokleti od Pána, neboť on proklel fíkovník, na němž nenalezl plody, ale jen listy. Svatý Řehoř praví: „Pro kazatele platí zákon, aby konal, co káže.“ Marně se chlubí znalostí zákona, kdo svými skutky popírá, co učí.

Apoštolové mluvili, jak jim Duch vnukal, aby promlouvali. Blahoslavený, kdo mluví tak, jak mu to vnukne Duch Svatý, a ne jak ho navádí jeho vlastní duch. Někteří lidé totiž mluví ze svého ducha, kradou slova druhých a přivlastňují si je. O takových a jim podobných říká Pán u Jeremiáše: Já přijdu na proroky, kteří druhým kradou má slova. Hle, přijdu na proroky – praví Hospodin –, kteří pořád melou svým jazykem a říkají: „Hospodinův výrok.“ Hle, přijdu na proroky, kteří mají živé sny – praví Hospodin –, kteří je vypravují a svádějí můj lid svou lží, svým chvástáním. Neposlal jsem je a nic jsem jim neuložil, nijak neprospívají tomuto lidu, praví Hospodin.

Mluvme tedy tak, jak nám Duch Svatý vnukuje, abychom promlouvali. Prosme ho pokorně a oddaně, ať sešle svou milost, abychom dovršili den letnic dokonalostí pěti smyslů znásobenou plněním Desatera, abychom byli plni mocného ducha lítosti nad svými hříchy a zapálení ohnivými jazyky k vyznávání víry, a tak abychom jednou směli spatřit v plnosti světla uprostřed svatých slávu trojjediného Boha.

Foto: Wikimedia Commons, Lamiot (CC BY-SA 4.0)

Pomáhá hledat a nalézat

Milí čtenáři,

13. června si připomínáme památku svatého Antonína Paduánského. Je to nesmírně zajímavý a populární svatý. První svatý obrázek, na nějž si z dětství pamatuji, byl právě obrázek svatého Antonína.

Doma jsme svatého Antonína chápali jako někoho, kdo pomáhá hledat ztracené věci, jako takový „uzel na kapesníku“. To je myslím v pořádku. Svatí jsou našimi vzory a příklady, ale také zcela konkrétními pomocníky v konkrétních záležitostech a situacích. A svatý Antonín má „koncesi“ na nalézání ztracených věcí.

Domnívám se, že právě pro tuto blízkost má jméno Antonín takovou popularitu mezi křesťanými jmény u nás. Kolik jenom známe Antonínů, Tondů, Toníků a Toníčků! A to nepočítám Antonie a To-

ničky, jejichž jméno sice zní starosvětsky, ale také není až tak vzácné.

V roce 2005 jsem se dostal k hrobu svatého Antonína do jemu zasvěcené baziliky v severoitalské Padově a rád bych dosvědčil, že i mně osobně jeho přímluva velmi pomohla.

Svatý Antonín je pro mě nejen pomocníkem při hledání a nalézání ztracených věcí, ale pomocníkem v jakékoli nouzi. Jsem přesvědčen, že jsem tehdy na jeho hrobě našel to, co mi v oné době nejvíc chybělo – totiž vnitřní klid a pokoj. A taky trochu víry, že Pán Bůh člověka v nouzi neopustí.

To je takzvaný „druhý život“ svatého Antonína, který jsme více či méně každý zakusili. Ale jaký byl ten život první?

Dokončení na str. 3

Foto: Radka Blajdová, Církev.cz

Asia Bibi zahájí desátý rok ve vězení

Toužím pouze po tom, abych konečně mohla okusit svobodu, říká v exkluzivním rozhovoru Asia Bibi. 14. června začne již desátý rok vězení pro tuto pákistánskou křesťanku, zadrženu na základě falešného obvinění z rouhání proti Mohamedovi. Termín jejího odvolacího soudu je pravidelně odkládán.

„Stále slyším o tom, že zakrátko vyjdu na svobodu. Čekání je ale již příliš dlouhé,“ říká Asia Bibi v rozhovoru pro italský deník *La Repubblica*. Novináři usilovali o tento rozhovor několik měsíců. Umožnil ho nakonec člověk, který se s vězeňkyní pravidelně stýká. V obavách o své bezpečí však požádal o zatajení své identity.

„Neztrácím naději, ale musím přiznat, že se stále zmenšuje. Od chvíle, kdy mi byla vzata svoboda, uplynulo už příliš mnoho času. A stalo se to navzdory tomu, že jsem nespáchala žádný zločin,“ říká Asia Bibi, která nespravedlivě strávila ve vězení devět dlouhých let. Přitakává, že je informována o mezinárodní kampani za své propuštění. „Není pro mne důležité, kdo mne dostane z vězení. Chtěla bych pouze vědět, kdy k tomu dojde,“ říká. Mluví o své touze vrátit se k rodině a setkat se se svými pěti dětmi, které ji sice přicházejí navštívit, ale zároveň jsou kvůli své matce v neustálém ohrožení.

V dubnu se zdálo, že řešení kauzy Asie Bibi je blízko. Byl určen soudce, který měl předsedat jejímu odvolacímu soudu. Kvůli nátlaku islámských fundamentalistů však stále nebylo určeno datum stání.

RaVat

Modleme se za kněze

Při střední audienci vybídl papež František k tomu, abychom se v průběhu celého měsíce června modlili za kněze, aby byli obrazem láskyplného a milosrdného srdce Ježíšova. Učinil tak v návaznosti na slavnost Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, která se už několik let slaví z rozhodnutí Svatého otce Den modliteb za posvěcení kněží. Olomoucký arcibiskup Jan Graubner zve, abychom se k této výzvě připojili: „Všude si přeje mít dobré a svaté kněze. Pokud by zůstalo jen u přání, bylo by to málo. Víme, že v modlitbě máme mocný nástroj, protože Pán Ježíš nás vyzval: Proste a dostanete. Slíbil, že vyslyší ty, kteří se modlí společně v jeho jménu. Přijďte tedy ke společné modlitbě za posvěcení kněží. Zároveň děkuji všem, kteří se za kněze modlí často, i těm, kteří kněžím pomáhají vytvářet zdravou farní rodinu a podílejí se na životě farnosti.“

Na víc než stovce významných poutních míst celého světa se 8. června, v den slavnosti Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, věřící modlili za posvěcení kněží. Kongregace pro klérus při této příležitosti vybídl kněze, aby si připomněli milosrdný Pánův pohled, kterým shlédl na některé ze svých synů a povolal je, aby ho následovali na cestě svátostného kněžství, aby se zastavili v Pánově přítomnosti a připamatovali si svoje setkání s ním, a tak nabrali nové síly pro své poslání ve službě Božímu lidu.

Církev.cz

Portugalsko zamítlo legalizaci eutanazie

Portugalský parlament zamítl čtyři návrhy zákona o legalizaci eutanazie a asistované sebevraždy předložené vládní levicovou stranou a radikály. Místní biskupové ve zvláštním prohlášení vyjádřili uspokojení nad výsledkem hlasování, který označili za „triumf života a úspěch demokracie“.

Návrh legalizace eutanazie neprošel parlamentem jen velmi těsně, díky poslancům, kteří se zdrželi hlasování. Nicméně, jak říká mons. Duarte da Cunha, generální sekretář Rady evropských biskupských konferencí, hlasování předcházela mobilizace celé společnosti: „Většina lidí je proti zavedení eutanazie. Co mne ovšem velice překvapilo, byla zřejmá opozice portugalské komunistické strany. Dokládá to, že ochrana života není jenom záležitostí politické nebo náboženské příslušnosti. Myslím, že by to mohl být zajímavý vzor pro všechny evropské země,“ říká portugalský kněz. Zároveň se však netají s přesvědčením, že se levice dříve či později pokusí změnu zákona znovu prosadit.

„Uvidíte, teď se o to pokusí také v Irsku. Po potratu budou chtít přejít k eutanazii. Co se děje s Evropou? Je to jednoduché, odkřesťanštila se. Nevěřtí už v Boha Stvořitele, který nás miluje. Naštěstí tomu tak není všude. Jsou tu ještě národy, jako Polsko nebo Slovensko, kde se snaží zmírnit potratové zákony. Miliony občanů sbírají podpisy v rámci kampaň „One of us“ (Jeden z nás), která usiluje o ochranu lidského plodu. Zkrátka probíhá velice živá debata na téma kultury života a smrti. Abychom zvítězili, potřebujeme spojení mezi všemi národy,“ říká mons. da Cunha. Jak dodává, je k tomu zapotřebí víry, která zakládá lidské hodnoty ve vztahu k Bohu Stvořiteli, bez něhož se jeví jako křehké a snadno zničitelné.

RaVat

Monitor si můžete objednat na adrese: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@rcmonitor.cz nebo na internetových stránkách <http://rcmonitor.cz>. Zde se také můžete zaregistrovat, máte-li zájem o pravidelné zasílání zpráv e-mailem. Dále nás najdete na <http://www.facebook.com/ResClaritatisMonitor>. Periodikum je distribuováno zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na adrese redakce. Jeho vydávání je možné jedině díky zaslaným darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo jsou přibližně 25 Kč, což za rok činí 600 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.

Katolíci pomáhají migrantům, i když nesouhlasí s migrační politikou

Katolíci ve Francii jsou otevřenější k migrantům než zbytek tamní společnosti. Dokonce i v případech, kdy nesouhlasí s liberální migrační politikou, nedávají ruce pryč od pomoci příchozím. 6 % praktikujících katolíků dokonce poskytlo migrantům útluk ve vlastních domech – vyplývá z průzkumu provedeného na doporučení Církve.

Katolíci se nicméně shodují se zbytkem společnosti, pokud jde o fakta. Reflektují vysoký příliv běženců ze zahraničí. Většina věřících hodnotí integrační proces negativně a domnívá se, že se migranti do společnosti integrovat nebudou. 46 % katolíků se navíc domnívá, že se cizincům dostává lepšího sociálního zabezpečení než domácímu obyvatelstvu. Katolíci v naprosté většině nesouhlasí s naprostým uzavřením hranic, čímž se od většiny populace liší o více než 32 %. Zároveň se však 58 % z nich neshoduje s tvrzením, že Francie si stojí natolik dobře, že by měla morální povinnost k přijímání migrantů. Největší rozdíl mezi katolíky a zbytkem společnosti lze však znamenat v konkrétním postoji vůči migrantům. Více než polovina věřících se osobně zapojila do pomoci pro příchozí. U praktikujících katolíků je tento poměr ještě vyšší, zároveň se však rozchází s pohledy na samotnou migrační politiku.

Jak upozorňuje koordinátor průzkumu Francois-Xavier Demoures, francouzští katolíci nejsou v otázce migrace jednomyslní: „Katolíci jsou názorově velmi rozdělení. Nicméně zastánci krajních názorů jsou menšinou. Největší skupinu tvoří ti, kdo nemají jasně vyhraněný názor. Svědčí to o konfliktu hodnot, který v nich probíhá, a je to velmi lidské a pochopitelné. Na jedné straně totiž chtějí být věrní duchu evangelia a apelům papeže Františka, ale na druhé straně mají obavy z hlubokých proměn, k nimž dochází ve francouzské společnosti a které se jich bezprostředně týkají. Nedostatek jasně definovaných názorů lze v podstatě hodnotit jako dobrý, protože svědčí o otevřenosti k reflexi a k dialogu. Poukazuje na to biskup Denis Jachiet, zodpovídající v episkopátu za pastorační migraci. Vybízí k opuštění konfrontačního postoje, protože ve Francouzích jsou strachy a obavy různého druhu, kterými je nutné se zabývat.“

RaVat

Dokončení ze str. 1

Byl především z našeho pohledu krátký: svatý Antonín se dožil pouhých 36 let. Ale byl to život tak intenzivní a ryzí, že už pouhý rok po smrti byl prohlášen za svatého.

Mylně bychom si mysleli, že pocházel z Itálie. Nikolí, narodil se v portugalském Lisabonu. Jmenoval se Fernando a v patnácti letech vstoupil k augustiniánům. Během deseti let získal důkladné teologické vzdělání, to mu bylo pětadvacet. O několik let později se zúčastnil pohřbu několika františkánů, kteří zemřeli v Maroku mučednickou smrtí. Protože je chtěl následovat, vstoupil k františkánům, kde přijal jméno Antonín, a odjel působit do severní Afriky mezi muslimy. Po příjezdu onemocněl, musel se vrátit do Evropy, ale při návratu loď ztroskotala u sicilského pobřeží. Poté, co se uzdravil, odešel do Assisi, aby se setkal se svatým Františkem. Nato odešel do kláštera u Forlì, kde mlčel o svém původu a vykonával ty nejposlednější práce. Ve Forlì byl vysvěcen na kněze. Jednou byl před jídlem vyzván, aby promluvil, což přivedlo všechny k úžasu. Nato byl vyslán studovat a věnoval se kázání. Jako kazatel mluvil nejen v kostelích a na náměstích, ale třeba i na břehu moře. V jedné legendě se říká, že když mu nechtěli naslouchat lidé, z vody vystrčily hlavy ryby a poslouchaly jeho kázání. Po tomto zázraku se místní lidé obrátili. Kázal nejen v Itálii, ale i ve Francii. Nakonec se usadil v Padově. Byl velice chatrného zdraví a zemřel na následky vyčerpání.

Z lidského hlediska jeho život rychle vyhasl a jeho nadání nebylo zcela užitekvné. Ale z Božího pohledu je to všechno jinak.

Prosme svatého Antonína, aby nám navracel to, co stále ztrácíme: především lásku k Bohu a žár víry.

P. Stanislav Příbyl CSSR, generální sekretář ČBK

SLOVO KNĚZE

Žijeme ve světě, ale nejsme ze světa, jako ani náš Pán není ze světa, i když sestoupil na svět, aby byl Bohem s námi. Tím, že jsme přijali křest a uvěřili v Pána Ježíše, vstoupili jsme do Božího prostoru. To je stav vyšší a dokonalejší než naše pozemské pobývání. Bůh je všudypřítomný, celý svět proniká a udržuje v existenci. Vírou uznávám Boží přítomnost a slavním svátostí se přidávám na Boží stranu. Přátelství s Pánem je teď pro mne klíčové. Nežiji již pro tento svět, ale pro Pána. Nevím, kdy mne Pán odtud odvolá, ale na tom nezáleží. Rozhodující je, že jsem s ním.

Apoštol Pavel píše: „Když jste s Kristem byli vzkříšeni, usilujte o to, co pochází shůry, kde je Kristus po Boží pravici. Na to myslíte, co pochází shůry, ne na to, co je na zemi. Jste přece už mrtví a váš život je s Kristem skrytý v Bohu.“ (Kol 3,1–3) Nejde ale o nějaký únik od pozemských úkolů a odpovědnosti. Svatý Pavel také mnohokrát vybízí k dobrému rodinnému životu, k poctivé práci a abychom druhým dávali příklad svými ctnostmi. Křesťané mají stát nohama na zemi, i když „hlavu mají v nebi“. Žít spravedlivě a ve shodě s lidskou přirozeností je samozřejmý základ. Nechceme se však upínat k tomuto světu, který pomíjí. Přátelství s Kristem je teď naším neochvějným pevným bodem, a pokud ho neznáme, bude trvat věčně.

Pán nám zde na zemi dává ještě poslání: „Jako jsi mne poslal do světa, tak i já jsem je poslal do světa... Prosím nejen za ně, ale také za ty, kdo pro jejich slovo uvěřili ve mne.“ (Jan 17,18.20) Krom spravování věcí vezdejších přijímáme i nový úkol – pomáhat druhým nalézt Boha. Příklad dobrého života a z Ducha pronesené slovo v pravý čas rozšiřují a upevňují na zemi Boží království.

fr. Pavel Maria OP

fr. Pavel M. Mayer OP, rektor baziliky a strážce hrobu svatě Zdislavy

ZÁVDAVEK VĚČNÉHO ŽIVOTA

Homilie papeže Františka při mši svaté ze slavnosti Těla a Krve Páně

Foto: Flickr, Lawrence OP (CC BY-NC-ND 2.0)

V evangeliu, které jsme vyslechli, se vypráví o Poslední večeři. Překvapivě se však pozornost soustředí více na její přípravu než na večeři samotnou. Opakovaně se vrací sloveso „připravit“. Učedníci se například ptají: „Kam chceš, abychom ti šli připravit velikonoční večeři?“ (Mk 14,12). Ježíš je posílá, aby ji připravili, a dává jim k tomu přesné pokyny. Naleznou „velkou horní místnost opatřenou lehátky a připravenou“ (v. 15). Učedníci jdou připravovat, avšak Pán již připravil.

Něco podobného se děje také po vzkříšení, když se Ježíš zjeví učedníkům po třetí. Zatímco loví ryby, on je očekává na břehu, kde pro ně již připravil chléb a ryby. Zároveň však požádá své učedníky, aby přinesli několik ryb, které právě chytily, a k jejichž ulovení sám dal pokyny (srov. Jan 21, 6,9–10). Také tentokrát Ježíš vše připravuje předem a žádá své učedníky o spolupráci. A ještě dříve, krátce před Velikonoce, Ježíš řekl učedníkům: „Odcházím vám připravit místo (...) abyste i vy byli tam, kde jsem já“ (Jan 14,2,3). Ježíš je tím, kdo připravuje,

Ježíš samotný, avšak zároveň nás před svou Paschou žádá silnými odkazy a podobnostmi, abychom se připravili a byli připraveni (srov. Mt 24,44; Lk 12,40).

Rozhodněme se pro pokrm života, dejme mši svatou na první místo a objevme ve svých společenstvích adoraci! Prosme o milost hladovět po Bohu, nebýt nikdy dost nasycení přijímáním toho, co on pro nás připravuje.

Místo a pokrm

Ježíš tedy připravuje pro nás a zároveň žádá také nás, abychom připravovali. Co pro nás připravuje? Místo a pokrm. Místo daleko důstojnější než evangelijský „velký sál s lehátky“. Je to náš prostorný

a rozlehlý dům zde na zemi, Církev, v níž je a musí být místo pro všechny. Avšak vyhradil nám také místo tam nahoře, v ráji, abychom byli s ním a se sebou navzájem navždy. Kromě místa nám připravuje také pokrm, Chléb, jímž je on sám: „Vezměte. To je mé tělo“ (Mk 14,22). Tyto dva dary, místo a chléb, jsou tím, co potřebujeme k životu. Jsou definitivní stravou a ubytováním. Obé se nám dává v Eucharistii.

Chléb z nebe

Ježíš nám tak připravuje místo zde na zemi, protože Eucharistie je pulsujícím srdcem Církve, plodí ji a obnovuje ji, shromáždí ji a dává jí sílu. Ale Eucharistie nám připravuje také místo tam nahoře, na věčnosti, protože je Chlebem z nebe. Pochází odtud a je jediným předmětem na této zemi, který má skutečně něco společného s věčností. Je chlebem budoucnosti, který nám již nyní dává zakusit příští, jež je nekonečně větší než jakékoli naše očekávání. Je chlebem, který sytí naše největší očekávání a živí naše nejkrásnější sny. Jedním slovem je závdavkem věčného života: nikoli pouhým příslibem, nýbrž závdavkem, tedy konkrétní zálohou toho, co nám bude dáno. Eucharistie je „rezervací“ v ráji – je to Ježíš, pokrm na naši cestu do onoho blaženého života, který nikdy neskončí.

Jediný pokrm, který nasytí

V konsekrované hostii nám Ježíš kromě místa připravuje také pokrm, výživu. V životě se neustále potřebujeme sytit, a to nejen potravou, ale také plány a city, touhami a nadějemi. Máme hlad po tom, být milováni. Avšak ani nejpříjemnější lichotky, nejkrásnější dárky a nejpokročilejší technologie nepostačují, nenasytí nás dosyta. Eucharistie je pokrm prostý jako chléb, ale je jediným pokrmem, který nasytí, protože nikdo nemá větší lásku. V ní reálně potkáváme Ježíše, máme podíl na jeho životě, cítíme jeho lásku; v ní můžeš zakusit, že jeho smrt a vzkříšení

jsou pro tebe. A když uctíváš Ježíše v Eucharistii, dostáváš od něho Ducha Svatého a nacházíš pokoj a radost. Drazí bratři a sestry, rozhodněme se pro tento pokrm života, dejme mši na první místo a objevme ve svých společenstvích adoraci! Prosme o milost hladovět po Bohu, nebýt nikdy dost nasycení přijímáním toho, co on pro nás připravuje.

Vyjít připravovat

Avšak stejně jako tehdy po svých učednících také dnes po nás Ježíš žádá, abychom vyšli připravovat. Zeptejme se ho jako učedníci: „Pane, kde chceš, abychom ti šli připravit?“ Kde: Ježíš nemá zalíbení v místech, která jsou výlučná a vylučují druhého. Hledá místa, kam nedospěla láska, kterých se nedotkla naděje. Přeje si jít na tato nepohodlná místa a žádá po nás, abychom my k tomu podnikli přípravu. Tolika lidem se nedostává důstojného místa k životu a pokrmu k jídlu! Všich-

ni jistě známe osamělé, trpící a potřebné lidi: to jsou opuštěné svatostánky. My, kteří od Ježíše dostáváme stravu a ubytování, jsme tady od toho, abychom připravili místo a pokrm těmto slabším bratřím. On se pro nás stal lámaným chlebem; po nás žádá, abychom se dávali druhým, abychom již nežili pro sebe, ale jeden pro druhého. Takto se žije eucharisticky, když vyléváme na svět lásku, kterou čerpáme z Pánova těla. Eucharistie se v životě překládá přechodem od „já“ k „ty“.

Učedníci, říká dále evangelium, připravují poté, co „vešli do města“ (v. 16). Pán nás volá také dnes, abychom při přípravách jeho příchodu nezůstávali venku, vzdálení, nýbrž abychom vešli do našich měst. Také v tomto městě, jehož jméno – „Ostia“ – odkazuje právě ke vstupu, bráně. Pane, jaké brány chceš, abychom ti tady otevřeli? Jaké mříže nás povoláváš rozrazit, jakou uzavřenost máme překonat? Ježíš si přeje, aby byly

zbořeny zdi lhostejnosti a mlčení, vyrvány mříže zvlů a arogance, otevřeny cesty spravedlnosti, slušnosti a legálnosti. Rozsáhlé pobřeží tohoto města odkazuje ke kráse otevřenosti a k vyplutí na hlubinu života. K tomu je však zapotřebí uvolnit uzly, které nás poutají ke kotvištím strachu a útlaku. Eucharistie nás zve, abychom se nechali nést Ježíšovou vlnou, abychom nezůstávali zátěží připoutanou u pláže v očekávání, že něco přijde, ale odrazili od břehu svobodně, odvážně a v jednotě.

Učedníci, uzavírá evangelium, „zaspívali chvalozpěv a vyšli“ (v. 26). Na konci mše vyjdeme také my. Půjďme s Ježíšem, který bude procházet ulicemi tohoto města. On si přeje přebývat mezi vámi. Chce navštívit vaše vztahy, vstoupit do domů, nabídnout své osvobozující milosrdenství, zehnat a těšit.

Radio Vaticana

(Mezititulky redakce, kráceno)

MUČEDNÍCI NACISMU

Dvě oběti z řad vyššího duchovenstva

Statečný postoj a věrnost Církvi a vlasti až k prolití krve byly časté jak u nižšího duchovenstva, tak i u prelátů. V tomto dílu představujeme dva mučedníky z řad vyššího kléru, jejichž život ukončili hitlerovští vrahové. Jde o premonstrátského opata z Nové Říše mons. Pavla Součka a o prvorepublikového generálního vikáře duchovní služby československé branné moci mons. Metoděje Kubáně.

Opat Pavel Souček a novoříšští premonstráti

Signifikantním dokladem hluboké nenávisti nacistů ke katolické církvi je úděl novoříšských premonstrátů v čele s opatem Pavlem Součkem, jenž zahynul v Osvětimi. Mons. Jan Souček se narodil v roce 1877 v Nesovicích u Bučovic na Moravě v prosté vesnické rodině. Roku 1901 byl vysvěcen v Brně na kněze a působil krátce jako kaplan ve Stonařově na Českomoravské vysočině a v Brně-Komárově. Roku 1903 vstoupil v Nové Říši do tamního premonstrátského kláštera, přijal řeholní jméno Pavel a roku 1929

se stal opatem. Za jeho vedení klášter zakoušel mimořádný rozvoj po všech stránkách. Premonstráti se ujali též duchovní správy v Brně-Židenicích u nově postaveného kostela sv. Cyrila a Metoděje.

Za hitlerovské okupace se německé úřady pokoušely zabrat budovy kláštera pro německé děti z říše a obsadit klášterní velkostatek. K tomu jim napomohl jistý František Kříž z Brna, jenž roku 1942 vstoupil do kláštera jako novic. Šlo o dosazeného agenta gestapa.

Kříž měl navenek v pořádku všechny potřebné doklady, během pár týdnů ale opat Souček zjistil, že roku 1940 byl za-

držen pro krádež hodinek a odsouzen do vězení na 24 hodin. Dále se prokázalo, že padělal maturitní vysvědčení. Ještě dříve než opat Souček mohl Kříže z kláštera vyhodit, on sám v noci utekl a napsal opatovi výhrůžný dopis, kde žádal vysokou sumu odškodného za „újmu“, kterou prý v klášteře utrpěl, jinak prý řeholníky udá na gestapu, že provozují „protistátní“ činnost.

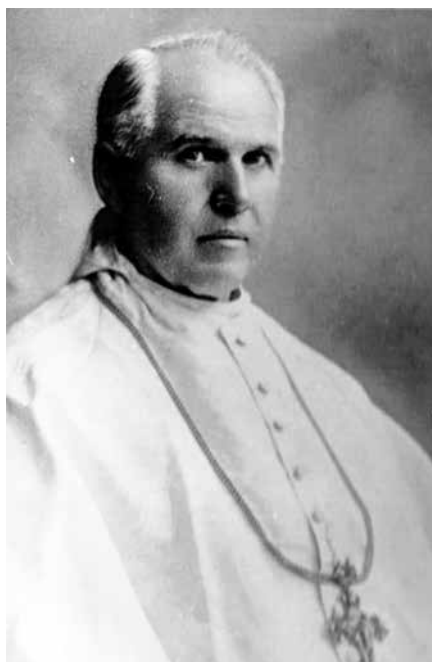
Novoříšští premonstráti na Křížovy výhrůžky nereagovali. Večer 29. května 1942 však přijelo ke klášteru několik nákladních aut a 150 německých policistů a gestapáků z Jihlavy. Jejich velitel Trieb-

wasser hned po vstupu zařval: „Tak tady je ta zakuklená banda!“ Gestapo vykonalo důkladnou prohlídku kláštera. Hledalo „zbraně“, uschované prý v klášteře pro plánované povstání, dále údajná „špionážní akta“ ve prospěch londýnské exilové vlády a také domnělý „zlatý poklad“ kláštera. Premonstráti se odmítli přiznat k těmto „zločinům“, gestapáci proto při této razii neustále sprostě nadávali a hrozili: „My už najdeme metodu, jak vás přinutit otevřít hubu.“

65letému opatu Součkovi násilím strhli pektorál a prsten. Když odmítl „přiznat se“ k vykonstruovaným obviněním, zařadili jej gestapáci mezi zatčené. On při odchodu poklekl a požehnal vnitřek kláštera. Gestapáci k tomu měli rouhavé poznámky.

Opat Souček a dalších deset premonstrátů bylo odvezeno do vězení v Jihlavě. Mons. Souček a provizor kláštera P. Augustin Machálka byli obviněni z nepřátelských výroků o nacismu a vůdci, ze spojení se zahraničím, z přechovávání uprchlíků, z odepření dodávek dříví německým firmám a z dalších „trestných činů“, vše na základě Křížova udání. Vyšetřování trvalo od osmi hodin ráno do tří hodin v noci s půlhodinovou přestávkou na oběd. Všichni zatčení premonstráti byli podrobeni neustálému bití a kopancům, nejhorší týrání zakusil opat Souček. Provizor Machálka byl nadto obviněn, že údajně atentát na Heydricha prohlásil za „hrdinský čin“. Poté byli všichni odvezeni do Brna, kde se opakovalo při výslechu stejné násilí, ne-li ještě horší.

Následovala cesta do koncentračních táborů Buchenwald a Osvětim. Opat Souček a kněží Norbert Hrachovský a Zikmund Zaběhlický se octli v Osvětimi, kde jim esesmani ukradli všechny věci s cynickou poznámkou, že „do krematoria to nebudou potřebovat“. Po osprchování byli vyhnáni za mrazu nazi ven a až po několika minutách oblečeni do táborového lehkého a před mrazem nechránícího prádla. Blok byl plný vši, jeho velitel se chlubil svojí kriminální minulostí. Strava absolutně neodpovídala hygienickým normám, proto starší lidé rychle podléhali nejrůznějším chorobám. P. Hrachovský byl usmrčen injekcí,

Mons. Pavel Jan Souček OPraem. Foto: Kanonie v Nové Říši
Mons. Metoděj Kubáň. Foto: Církev.cz

P. Zaběhlický zemřel na podvýživu, opat Souček 28. ledna 1943 na úplavici.

V souvislosti s Novou Říší byl zatčen a dostal se do Osvětimi i premonstrát Siard Nevrkla, jenž v době razie v klášteře působil jako kaplan v Brně-Zábřdovicích. Vedení tábora počátkem roku 1943 vyhlásilo, že kdo je starší 60 let a cítí se slabý, má se přihlásit. P. Nevrkla, aniž tušil cokoli zlého, tak spolu s dalšími učinil, jenže všichni v počtu cca stovky osob byli poklusem hnáni do sousedního tábora Rajska. P. Nevrklu tam esesáci okamžitě

sadisticky ubili k smrti, podobně zacházeli i s jinými kněžími.

Generál duchovní služby P. Metoděj Kubáň

Polní kněží, lidově „feldkuráti“, se netěšili dobré pověsti. Vydatně k tomu přispěly Haškovy „Osudy dobrého vojáka Švejka“ s groteskními a trapnými figurkami feldkurátů Katze a Laciny. Jenže téměř zapomenutí zůstali vojenští kněží světci a hrdinové. Klasickým příkladem je mučedník nacismu mons. Metoděj Kubáň, za předválečné republiky nejvýše postavený „feldkurát“, dokonce ve vojenské hodnosti generála.

Pocházel z Valašska, narodil se roku 1885 na Horní Bečvě v rodině drobného rolníka, tzv. „půlpasekáře“. Studoval na českém gymnáziu v Místku, poté v olomouckém semináři. Na kněze byl vysvěcen roku 1908 a až do první světové války působil jako kaplan v různých německých farnostech na Šumpersku. Roku 1909 se stal polním kaplanem v záloze. Po vypuknutí světové války roku 1914 narukoval jako kněz do posádkové nemocnice v Olomouci, kde si získal lásku raněných a nemocných vojáků svým hluboce lidským a křesťanským přístupem ke každému trpícím.

Po válce na žádost církevních představených působil trvale ve vojsku jako polní kurát a dělal rychlou kariéru až k hodnosti vojenského kněze-generála, jímž byl jmenován roku 1938. Získal také tituly papežský prelát a monsignore. Trvale sídlil v Praze a jeho práci uznale ocenil sám pražský arcibiskup kardinál Karel Kašpar.

Po okupaci českých zemí 15. března 1939 se mons. Kubáň zapojil od odbojové organizace Obrana národa. To však nebylo příčinou jeho zatčení. Tím se stal výrok v jedné společnosti roku 1940, kdy se Kubáň vyjádřil pohrdavě o německé armádě. Mezi přítomnými byl ale udatý gestapa, pravděpodobně německý vnitřně odpadlý kněz Franz Bobe z řádu maltézských rytířů, po válce odsouzený k trestu smrti.

Mons. Kubáň prošel věznicemi v Budyšíně, v Praze-Pankráci, v Terezíně a konečně na počátku roku 1942 byl odtransportován do Dachau, kde zakusil

obzvláště kruté zacházení. Přitížila mu zejména jeho minulost nejvyššího vojenského duchovního v předválečném Československu. Kopance, bití pažbami pušek a holemi, neustálé rány do tváře, pálení cigaretami – tak vypadal život českého katolického kněze v nacistickém koncentráku! Po jednom obzvláště kru-

tém týrání mons. Kubáň 5. března 1942 skonal. Po válce byl vyznamenán Československým válečným křížem.

PhDr. Radomír Malý

PhDr. Radomír Malý,
historik a publicista

Použitá literatura

Hoffmann Bedřich: *A kdo vás zabije*, Společenské podniky, Přerov 1946
<https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb>
 Kosík M. R.: *Osm století*, publikace k výročí novorýšského kláštera roku 2009
 Stehlík Eduard: *Páter Method*, vyd. ministerstvo obrany ČR, Praha 2006

BEZ BOHA SE LIDSKÁ PRÁVA HROUTÍ

Komentář Benedikta XVI. ke knize Marcella Pery

Rok a půl po své rezignaci na papežský úřad napsal Benedikt XVI. komentář ke knize Marcella Pery, filosofa a bývalého předsedy italského senátu, „Lidská práva a křesťanství. Církev vystavena zkoušce modernity“. Analyzuje v něm rozvoj lidských práv v sekulárním a křesťanském myšlení druhé poloviny dvacátého století a vysvětluje, proč vždy trval na ústředním postavení otázky Boha.

Tato kniha bezpochyby představuje velikou výzvu pro současné myšlení a obzvláště také pro Církev a teologii. Diskontinuita mezi prohlášeními papežů devatenáctého století a novou vizí, která začíná encyklikou *Pacem in terris*, je evidentní a vedla se o ní řada diskusí. Zde je také příčina odporu Lefèbvre a jeho následovníků ke koncilu. Necítím se být schopen poskytnout jasnou odpověď na otázku uvedené ve vaší knize. Mohu jen napsat několik poznámek, které by podle mého názoru mohly být důležité pro další diskusi.

Otázka lidských práv v církevním magisteriu

Jen díky vaší knize mi začalo být jasné, do jaké míry souvisí tato nová orientace s encyklikou *Pacem in terris*. Byl jsem si vědom silného účinku této encykliky na italské politiky: dala rozhodující impuls k tomu, aby se křesťanská demokracie otevřela vůči levici. Nebyl jsem si však vědom toho, že znamenala nový začátek, i pokud jde o ideové základy této strany. Přesto, pokud si vzpomínám, otázka lidských práv získala velmi významné místo v církevním magisteriu a v pokoncilní teologii až za pontifikátu Jana Pavla II.

Mám dojem, že u tohoto svatého papeže to nebyl ani tolik výsledek jeho úvah (i když ani ty nechyběly), jako spíše důsledek jeho praktických zkušeností. Oproti totalitárním nárokům marxistického státu a ideologie, na níž byl vybu-

Foto: Wikimedia Commons

dován, viděl myšlenku lidských práv jako konkrétní zbraň schopnou omezit totalitní charakter státu, a tím nabídnout prostor svobodě nezbytné nejen pro myšlení jednotlivce, ale také a především pro víru křesťanů a pro práva Církve. Sekulární pojetí lidských práv, jak byla formulová-

na v roce 1948, mu zjevně připadala jako racionální síla kontrastující s vše zahrnujícími předpoklady – ideologickými i praktickými – státu založeného na marxismu. A tak jako papež prohlásil lidská práva za sílu, kterou uznává všeobecný rozum na celém světě proti diktaturám jakéhokoli druhu.

Toto tvrzení se týkalo nejen ateistických diktatur, ale také států vybudovaných na základě náboženského ospravedlnění, které nacházíme především v islámském světě. Propojení politiky a náboženství v islámu, které nutně omezuje svobodu ostatních náboženství, a tudíž i křesťanů, je v rozporu se svobodou víry, která do jisté míry považuje sekulární stát za správnou formu státu, v němž nachází své místo svoboda víry, již se křesťané od počátku dožadovali. Jan Pavel II. věděl, že v tomto je v hluboké kontinuitě s prvotní Církví. Ta se ocitla tváří v tvář státu, který pochopitelně znal náboženskou toleranci, ale přisuzoval si definitivní božskou autoritu, s níž křesťané nemohli souhlasit. Křesťanská víra, jež hlásala univerzální náboženství pro všechny lidi, nutně zahrnovala zásadní omezení autority státu kvůli právům a povinnostem svědomí jednotlivce.

Foto: <https://pixabay.com>, fancycravel (CCO Creative Commons)

Myšlenka lidských práv nebyla formulována tímto způsobem. Spíše šlo o to, stanovit poslušnost člověka vůči Bohu jako hranici poslušnosti vůči státu. Nezdá se mi však neopodstatněné definovat povinnost člověka poslouchat Boha jako právo, které má člověk před státem. A v tomto ohledu je zcela logické, že Jan Pavel II. v rámci křesťanské relativizace státu ve prospěch svobody poslouchat Boha považoval lidská práva za přednostní před jakoukoli státní autoritou. Domnívám se, že v tomto smyslu papež jistě mohl potvrdit hlubokou kontinuitu základní myšlenky lidských práv s křesťanskou tradicí, i když se samozřejmě ukazuje, že příslušné nástroje – lingvistické a pojmové – jsou si vzájemně dosti vzdálené.

Člověk je subjektem práv

V učení o člověku stvořeném k Božímu obrazu je podle mého názoru zásadně obsaženo to, co Kant tvrdí, když definuje člověka jako účel, a nikoli jako prostředek. Dalo by se také říct, že obsahuje myšlenku, že člověk je subjekt, a ne jenom objekt práv. Zdá se mi, že tento konstitutivní prvek myšlenky lidských práv je jasně vyjádřen v knize Genesis: „Budu za ni volat k odpovědnosti každé zvíře i člověka; za život člověka budu volat k odpovědnosti každého jeho bratra. Kdo prolíje krev člověka, toho krev bude člověkem prolita, neboť člověka Bůh učinil,

aby byl obrazem Božím“ (Gn 9,5n). Být stvořen k Božímu obrazu zahrnuje skutečnost, že lidský život je pod zvláštní Boží ochranou, skutečnost, že člověk je vzhledem k lidským zákonům nositelem práva ustanoveného samotným Bohem.

Toto pojetí nabylo zásadního významu na počátku moderní éry při objevení Ameriky. Žádný z nových národů, které

Jelikož duch člověka byl stvořen pro pravdu, je jasné, že pravda je závazná, ne ve smyslu pozitivistické etiky povinnosti, ale spíše na základě povahy pravdy samotné, která právě tímto způsobem člověka osvobozuje.

tam objevili, nebyl pokřtěn, a tak vyvstala otázka, zda mají práva, či nikoli. Podle převládajícího názoru se stávaly skutečnými subjekty práva pouze prostřednictvím křtu. Uznání, že jsou obrazem Božím skrze stvoření – a že jim zůstaly i po prvotním hříchu –, znamenalo, že i před křtem již byly subjektem práva, a tudíž si mohly nárokovat respekt k svému lidství. Zdá se mi, že zde došlo k onomu uznání

„lidských práv“, které předchází příslušnosti ke křesťanské víře i jakékoli státní moci, ať už jakkoli specifické.

Nemýlím-li se, Jan Pavel II. chápal své úsilí o lidská práva v kontinuitě s postojem, který měla starověká Církev k římskému státu. Kristovo poslání získávat učedníky ze všech národů ve skutečnosti vytvořilo novou situaci ve vztahu mezi náboženstvím a státem. Do té doby neexistovalo náboženství, které by si nárokovalo všeobecnost. Náboženství bylo významnou součástí identity každé společnosti. Ježíšovo poslání neznamena bezprostřední požadavek na změnu struktury jednotlivých společností. A přesto požaduje, aby každá společnost umožňovala přijmout jeho zvěst a žít podle ní.

Z toho na prvním místě vyplývá nová definice povahy náboženství: není to rituál a observance, které v konečném důsledku zaručují identitu státu. Je to spíše rozpoznání (víra), a přesněji řečeno rozpoznání pravdy. Jelikož duch člověka byl stvořen pro pravdu, je jasné, že pravda je závazná, ne ve smyslu pozitivistické etiky povinnosti, ale spíše na základě povahy pravdy samotné, která právě tímto způsobem člověka osvobozuje. Toto spojení náboženství a pravdy zahrnuje právo na svobodu, o které je možno oprávněně uvažovat tak, že je v hluboké kontinuitě s autentickým jádrem učení o lidských právech, jak to zjevně dělal Jan Pavel II.

Řád přirozený a nadpřirozený

Správně považujete augustinovskou ideu státu a dějin za zásadní a učinil jste ji základem vašeho chápání křesťanského učení o státu. A přesto by si ještě větší pozornost zasloužil aristotelský pohled. Pokud mohu soudit, měl malý význam v tradici středověké Církve a později ještě menší, protože jej Marsilius z Padovy stavěl do protikladu k církevnímu učení. Poté byl přijímán stále více a více, hlavně od počátku devatenáctého století, kdy se rozvíjelo sociální učení Církve. Tehdy se vycházelo z dvojího řádu, z „ordo naturalis“ a z „ordo supernaturalis“, kde „ordo naturalis“ bylo považováno za dokonalé samo o sobě. Výslovně se zdůrazňovalo, že „ordo supernaturalis“ je svobodný doplněk označující čistou milost, kterou si nelze nárokovat na základě „ordo naturalis“.

Konstrukce „ordo naturalis“, kterou lze chápat čistě racionálně, byla pokusem dosáhnout argumentační základny, prostřednictvím které by Církev v politické debatě mohla prosazovat své etické postoje na základě čiré racionality. Na tomto pohledu je správné to, že zahrnuje skutečnost, že řád stvoření, ač byl prvotním hříchem poškozen, nebyl úplně zničen. Prosazovat to, co je autenticky lidské, tam, kde nelze potvrdit nárok víry, je samo o sobě správným postojem. Odpovídá to autonomii sféry stvoření a podstatě svobody víry. V tomto smyslu je oprávněné a jistě i nezbytné důkladně prozkoumat „ordo naturalis“ z hlediska teologie stvoření a v souvislosti s aristotelským učením o státu. Ale hrozí tu i nebezpečí:

a) Velmi snadno lze zapomenout na skutečnost prvotního hříchu a dospět k naivním formám optimismu, které neodpovídají realitě.

b) Považujeme-li „ordo naturalis“ za úplný celek o sobě, který nepotřebuje evangelium, hrozí nebezpečí, že to, co je skutečně křesťanské, může vypadat jako nadstavba nad tím, co je přirozeně lidské, a je koneckonců nadbytečné. Vzpomínám si, že mi byl kdysi předložen návrh dokumentu, v jehož závěru bylo sice několik velmi zbožných frází, ale v jeho argumentaci nebyl zmíněn Ježíš Kristus ani jeho evangelium, ale dokonce ani Bůh, takže se zdálo, že jsou zbyteční. Autor byl zjevně toho názoru, že je možné vytvořit racionální řád přirozenosti, který však není úplně přísně racionální, a na druhou stranu hrozilo, že to, co je skutečně křesťanské, bude odsunuto do sféry pouhých pocitů. Zde se zcela jasně ukazují meze pokusů pojímat „ordo naturalis“ jako samostatný a soběstačný. Otec de Lubac se ve svém spisu *Supernaturel* pokusil dokázat, že samotný Tomáš Akvinský – na kterého se při onom pokusu také odvolávali – ve skutečnosti nic takového nezamýšlel.

c) Jeden zásadní problém takového pokusu spočívá v tom, že když zapomeneme na učení o prvotním hříchu, objeví se naivní důvěra v rozum, jenž nevnímá skutečnou složitost racionálního poznání v oblasti etiky. Drama tohoto sporu o přirozené právo jasně ukazuje, že me-

tafyzická racionalita, která se v tomto kontextu předpokládá, není okamžitě zřejmá. Zdá se mi, že pravdu měl v konečném důsledku Kelsen, když řekl, že odvozování povinnosti z bytí je rozumné pouze tehdy, pokud Někdo povinnost do bytí vložil. Podle jeho názoru však o této tezi nestojí za to diskutovat. Zdá se mi tudíž, že nakonec všechno stojí na pojetí Boha. Pokud Bůh existuje, je-li stvořitelem, pak o něm bytí také může hovořit a ukazovat člověku jeho povin-

Množení práv nakonec vede k destrukci idey práva a nutně vede k nihilistickému „právu“ člověka popřít sebe sama: potrat, sebevražda, výroba člověka jako věci se stává lidským právem, které člověka zároveň popírá.

Foto: Wikimedia Commons, Edu Lauton (CC0 1.0)

nost. V opačném případě je étos dokonce omezen na pragmatismus. Z tohoto důvodu jsem ve svých kázáních a textech vždy trval na ústředním postavení otázky Boha. Zdá se mi, že v tomto bodě se pojetí vaší knihy a mé myšlení zásadně sblíží. Myšlenka lidských práv nakonec zůstává soudržná pouze tehdy, když je zakotvena ve víře v Boha stvořitele. Právě odtud vychází definice jejího omezení a zároveň i její opodstatnění.

Liberalismus bez Boha ztrácí svůj základ

Mám dojem, že ve vaší předchozí knize *Why We Must Call Ourselves Christians* hodnotíte ideu Boha, kterou zastávali vý-

znační liberálové, poněkud odlišně než v této nové knize. Zdá se, že v té nové jste ji pojal jako krok směrem ke ztrátě víry v Boha. Naopak ve vaší první knize jste podle mého názoru přesvědčivě dokazoval, že bez idey Boha je evropský liberalismus nepochopitelný a nelogický. Pro otce liberalismu byl Bůh stále ještě základem jejich vidění světa a člověka, takže v oné knize logika liberalismu vede nezbytně k vyznání Boha křesťanské víry. Rozumím tomu tak, že obě tvrzení jsou oprávněná: na jedné straně je v liberalismu idea Boha oddělena od biblických základů, a tudíž postupně ztrácí svou konkrétní sílu; na straně druhé podle význačných liberálů Bůh je a zůstává nezbytný. Můžeme zdůraznit ten či onen aspekt tohoto procesu. Domnívám se, že je nutné zmínit oba. Ale pojetí uvedené ve vaší první knize pro mě zůstává nepostradatelné: totiž že liberalismus, pokud vyloučí Boha, ztrácí svůj vlastní základ.

Destrukce idey práva

Idea Boha zahrnuje základní pojetí člověka jakožto subjektu práva a tím opravňuje a zároveň ustavuje meze pojetí lidských práv. Ve své knize přesvědčivě ukazujete, co se stane, když je pojetí lidských práv odtrženo od idey Boha. Množení práv nakonec vede k destrukci idey práva a nutně vede k nihilistickému „právu“ člověka popřít sebe sama: potrat, sebevražda, výroba člověka jako věci se stává lidským právem, které člověka zároveň popírá. Z vaší knihy tak přesvědčivě vyplývá, že myšlenka lidských práv oddělená od idey Boha nakonec vede nejen k marginalizaci křesťanství, ale také k jeho popření. Zdá se mi, že toto je skutečný smysl vaší knihy, která má veliký význam tváří v tvář současné duchovní situaci Západu, který stále více popírá své křesťanské základy a obrací se proti nim.

Benedikt XVI.

[http://magister.blogautore.espresso.](http://magister.blogautore.espresso.repubblica.it)

[repubblica.it](http://magister.blogautore.espresso.repubblica.it)

text vyšel v knize Joseph Ratzinger – Benedikt XVI., „*Liberare la libertà. Fede e politica nel terzo millennio*“, editoři P. Azzaro a C. Granados, předmluva papež František, Cantagalli, Siena 2018

Přeložil Pavel Štíčka
(Mezititulky redakce)

POTŘEBUJEME VÍCE JASNOSTI A ODVAHY

Kardinál Müller o setkání ohledně intercommunia

Bývalý prefekt Kongregace pro nauku víry považuje prohlášení o setkání ohledně svatého přijímání pro některé protestantské manželské partnery za velmi slabé a vyzývá biskupy a kardinály, aby pozvedli svůj hlas.

Setkání ohledně svatého přijímání pro některé protestantské manželské partnery proběhlo rychleji, než se očekávalo. Trvalo jen něco málo přes dvě hodiny, ale jeho výsledek nepotěšil nikoho ze zúčastněných a bude mít dalekosáhlé důsledky pro Církev, sdělily *Registeru* zdroje blízké rozhovorům.

Reinhard kardinál Marx, předseda německé biskupské konference, přišel 3. května na setkání ve Svatém oficiu v 16 hodin společně s dvěma názorově spřízněnými biskupy a jezuitou otcem Hansem Langendörferem, sekretářem německé biskupské konference, a sebevědomě očekával, že bude moci jednání ovlivnit ve svůj prospěch.

Kardinál a mnichovský arcibiskup doufal, že si na setkání, které minulý měsíc papež svolal do Vatikánu, získá papežovu podporu, a přesvědčí tak dva oponující biskupy a vysoké vatikánské úředníky, aby souhlasili s velice kontroverzním pastoračním návrhem německých biskupů, podle něhož by protestantským manželským partnerům katolíků bylo povoleno přijímat eucharistii.

Takzvaná „pastorační zpráva“, kterou němečtí biskupové drtivou většinou odhlasovali v únoru, navrhuje, aby protestantský manželský partner mohl přijímat eucharistii poté, co společně s knězem nebo jinou osobou pověřenou pastorační péčí „důkladně prozkoumá své svědomí“ a „vzná víru katolické církve“, vyjádří přání ukončit „značné duchovní strádání“ a „touží uspokojit svůj hlad po eucharistii“.

Zastánci tohoto přístupu tvrdí, že pomůže vyřešit strádání některých protestantských manželských partnerů, kteří nemohou přijímat eucharistii se svým katolickým manželem či manželkou. Kri-

Gerhard kardinál Müller. Foto: Flickr, Catholic Church England and Wales, © Mazur/catholicnews.org.uk (CC BY-NC-SA 2.0)

Pro dobro Církve je nutné jasné vyjádření katolické víry. Papež a Kongregace pro nauku víry by měli dát velmi jasnou orientaci, nikoli vyjádřením osobních názorů, ale na základě zjevené víry.

tici jej označují za „rétorický trik“, který usiluje o nesprávné předefinování svátosti jako prostředku ke zmírnění duchovního strádání a uspokojování duchovních potřeb.

Kritika vzrostla poté, co 22. března sedm německých biskupů napsalo do Vatikánu na protest proti tomuto kroku a tvrdili, že návrh „není správný“, protože se dotýká „víry a jednoty Církve, což není téma, o kterém by bylo možno hla-

sovat“, a žádají, aby byly konkrétně objasněny čtyři body.

Dva z těchto sedmi, Rainer kardinál Woelki z Kolína nad Rýnem a biskup Rudolf Voderholzer z Řezna, dorazili 3. května na setkání a doufali, že vzhledem k tomu, že mnozí spatřují v dokumentu závažné věroučné nedostatky – a hodnověrní svědci říkají, že proti dokumentu se postavil Benedikt XVI. –, měl by papež návrh zamítnout nebo nechat kompletně přepracovat.

Prefekt pošťák

Ale to se k překvapení mnohých nestalo. Poté, co obě strany přednesly své argumenty, arcibiskup Luis Ladaria, prefekt Kongregace pro nauku víry, oznámil účastníkům, že papež František ocenil „ekumenický závazek německých biskupů a žádá je, aby došli – v duchu církevního *communio* – pokud možno k jednomyslnému výsledku“.

4. května v rozhovoru pro *Register* Gerhard kardinál Müller, emeritní prefekt Kongregace pro nauku víry, vyjádřil své zklamání z výsledku a řekl, že prohlášení je „velmi slabé, protože v něm není odpověď na ústřední, zásadní otázku“. Není možné, zdůraznil, být „ve svátostném společenství bez církevního společenství“.

Pro dobro Církve, dodal, je nutné „jasné vyjádření katolické víry, proto je na papeži, aby potvrdil víru“, a především „pilíř naší víry, eucharistii“. Papež a Kongregace pro nauku víry, pokračoval, by měli „dát velmi jasnou orientaci“, nikoli vyjádřením „osobních názorů, ale na základě zjevené víry“.

Zdroj blízký těmto dvěma biskupům stavícím se proti návrhu řekl 4. května *Registeru*, že „oficiální odpovědí je to, že

žádná odpověď není“. Svátý otec „nebyl schopen dostat svým povinností papeže ohledně dogmatické otázky, kterou musí jeho úřad rozhodnout“, řekl.

Papež „odmítl“ zaujmout stanovisko a „kongregaci nezbylo než fungovat jako pošťák, aby nepotvrdila víru, ale oznámila tuto informaci“. Dikasterie „jsou zbytečné“, řekl, pokud vše bude předáváno k rozhodnutí biskupským konferencím. Uznal, že výraz „jednomyslný“ není v tomto kontextu jednoznačně definován, ale očekává se, že se kardinál Marx bude snažit nějak omezit počet biskupů odmítajících návrh, aby vznikl jednomyslný požadavek v této záležitosti nadále pokračovat.

„Naším úkolem nyní je podpořit oněch sedm biskupů, podpořit naše kněze v argumentaci,“ uvedl zdroj. „Bude to dlouhý boj a v příštích šesti měsících se mu budeme věnovat.“

Ale kardinál Marx a německá biskupská konference rovněž vyjádřili své zklamání. Setkání se konalo v Kongregaci pro nauku víry, což naznačuje, že Vatikán považuje tuto věc za věroučnou záležitost, a nikoli jen za otázku pastorační praxe, jak se snažil argumentovat kardinál Marx (v únoru trval na tom, že je to „pastorační zpráva“ a že v žádném případě není míněna jako „změna nauky“).

Ještě důležitější je, že se podporovatelům návrhu nepodařilo získat papežovu rozhodnou podporu. Namísto toho, v souladu se svým přáním vyjádřeným ve své první apoštolské exhortaci *Evangelii gaudium*, František prosazuje své snahy o decentralizaci moci v Církvi tím, že poskytuje větší „věroučnou autoritu“ biskupským konferencím. Vrací tak míč zpět na stranu hřiště německých biskupů.

„V jistém smyslu to znamená odmítnutí návrhu,“ řekl německý komentátor dění v Církvi Mathias von Gersdorff. „Zní to přibližně takto: Vy (kardinále Marxi) jste vytvořil obrovský problém. Takže se hleďte snažit a něco s tím udělat. A jestli to nepovede k jednomyslnému schválení, je problém vyřešen.“

Marxova prohraná bitva

Zklamáním pro stranu kardinála Marxe byl i odmítavý postoj kardinála Kurta Kocha, prezidenta Papežské rady pro jed-

notu křesťanů. Ukázalo se, že švýcarský kardinál, kterého o návrhu před ani po hlasování neinformovali, soucítí s obavami oněch sedmi biskupů.

Rozčarování na straně německé biskupské konference bylo zjevné i tehdy, když po skončení setkání její mluvčí Matthias Kopp řekl, že se nebude konat žádná tisková konference ani poskytovat žádné stanovisko či rozhovory. „Byla to pro ně ztracená bitva, ale ne prohraná“

Není možné být ve svátostném společenství bez církevního společenství.

Foto: Flickr, Catholic Church England and Wales
© Mazur/catholicnews.org.uk (CC BY-NC-SA 2.0)

válka,“ řekl zdroj blízký rozhovorům. „Kopp nechce mluvit o prohrané bitvě.“

Ale sedm biskupů a jejich spojenci mají veliké obavy. Ač se podle zdroje blízkého rozhovorům domnívají, že setkání mohlo dopadnout „mnohem hůř“ a návrh nemůže být zveřejněn v podobě letáku, jak německá biskupská konference zamýšlela, považují jej za eklesiologickou revoluci.

„Skutečným problémem není tato záležitost samotná, ale papežovo odmítnutí vykonat svou povinnost, kterou má jako Petrův nástupce, a to by mohlo mít závažné následky,“ uvedl zdroj. „Petr už

není skála, kterou býval, ale místo toho ovečkám říká: „Běžte a samy si najdete něco k snědku.““

Předpověděl, že podobný postup bude použit pro zavádění takových novot, jako budou například ženatí kněží, a že obecný posun k decentralizaci věrouky způsobí, že se Církev bude více podobat anglikánskému společenství.

Kardinál Müller s odkazem na *Lumen gentium* připomněl, že biskupské konference mají pro papeže „druhotný význam“ a že není možné, aby jednomyslně hlasovaly o záležitostech věrouky takovým způsobem, který bude protirečit „základním prvkům“ Církve. „Musíme tomu vzdorovat,“ řekl a varoval, že když bude zničen princip katolické identity sestávající jak ze svátostného, tak církevního společenství, bude „zničena katolická církev“. Církev, zdůraznil, „není politickým činitelem.“

„Doufám, že více biskupů pozvedne svůj hlas a budou konat svou povinnost,“ řekl kardinál Müller. „Každý kardinál má povinnost vykládat, bránit a šířit katolickou víru, nikoli podle osobních pocitů nebo podle výkyvů veřejného mínění, ale na základě četby evangelia, Bible, Písma svatého, církevních otců a jejich znalosti. A také znát koncily, studovat velké teologické minulosti a umět vykládat a bránit katolickou víru, ne sofistickými argumenty k uspokojení všech stran, aby byli všude oblíbeni.“

Kardinál Müller dále s politováním předpověděl, že tato záležitost bude „pokračovat bez zjevné potřeby prohlášení o katolické víře“.

Řekl, že biskupové musí „i nadále vykládat víru“ a že doufá, že Kongregace pro nauku víry splní svou úlohu nejen jako prostředníka mezi různými skupinami, ale že hlavně povede papežské magisterium.

„Musíme vyzývat k větší jasnosti a odvaze,“ řekl.

Edward Pentin

<http://www.ncregister.com>

Přeložil Pavel Štíčka

Edward Pentin, publicista, římský korespondent National Catholic Register

KATOLICKÉ IRSKO JE ZTRACENO

Irové v referendu odhlasovali zrušení osmého dodatku své ústavy, který chránil život nenarozeného dítěte a zakazoval ženám potrat s výjimkou mimořádných situací.

Voliči v Irské republice 25. května hlasovali v referendu o tom, zda má být rozšířen přístup k potratům. Osmý dodatek, který byl k ústavě připojen v roce 1983, „přiznává právo na život nenarozeným a s patřičným ohledem k právu na život matky zaručuje, že bude ve svých zákonech respektovat a – je-li to možné – toto právo svými zákony bránit a hájit“, takže povoluje potrat pouze v případě ohrožení života matky. A právě na tento dodatek se vláda irských voličů ptala s tím, že premiér Leo Varadkar vyzval své příznivce, aby „důvěřovali ženám“.

To znamená, že ženy sdílejí jednotný postoj k této záležitosti a implicitně se tím přiznává, že Varadkar ženám nedůvěřoval během mnoha let, kdy zrušení dodatku nepodporoval. Nehledě na ironii jeho kampaně průzkumy naznačovaly už dávno, že osmý dodatek bude zrušen a že bude následovat změna legislativy, která zlikviduje jeden z posledních charakteristických rysů katolického Irska.

Konec jedné éry

Toto referendum tedy znamená konec jedné éry – jak pro Irsko, tak pro Evropu, kde Malta a Severní Irsko budou patřit k posledním, kdo radikálně omezují přístup k potratu. Stejně jako tam byla i v Irské republice právní tradice silně ovlivněna převládajícím náboženstvím v zemi. Irská ústava přijatá v roce 1937 je důrazně křesťanský politický dokument. Jeho preambule nezačíná slovy „my, lid“, jako v její americké či indické podobě, ale odvoláním se k „Nejsvětější Trojici, od níž pochází veškerá moc a ke které se v konečném důsledku musí vztahovat veškeré činy lidí i států“. Její obsah uznává „všechny naše povinnosti vůči našemu božskému Pánu Ježíši Kristu“.

Ústava odráží to, jaký mimořádný status měla katolická církev v životě Ir-

ska. Článek 41 uznává, že rodina je „přirozenou primární a základní jednotkou společnosti a jako morální instituce vlastní nezcižitelná a nepsaná práva, jež předchází a jsou nadřazená všem pozitivním zákonům“. Uznává, že „žena svým životem v domácnosti poskytuje státu podporu, bez níž by nebylo možno

Foto: Flickr, infomatique (CC BY-SA 2.0)

Poté, co jeden premiér mimořádně bránil posvátné období dětství, přichází výzvy jeho nástupce k rozšíření přístupu k potratům.

dosáhnout obecného dobra“, a že „stát se proto má snažit zajistit, aby se matky nemusely z ekonomických důvodů zapojovat do pracovního procesu a zanedbávat tak své povinnosti v domácnosti“. Zasaduje se také o to, že bude „s mimořádnou péčí chránit instituci manželství, na níž je vybudována rodina, a bránit ji před útoky“. Článek 42 uznává, že „primárním a přirozeným vychovatelem dítěte je rodina“ a respektuje „nezcižitelná práva a povinnosti rodičů poskytovat – podle

svých prostředků – dětem náboženskou, morální, intelektuální, tělesnou i sociální výchovu“ s tím, že rodiče mohou tuto výchovu svobodně poskytovat „doma nebo v soukromých školách či ve školách uznaných nebo zřízených státem“.

Irská ústava se přirozeně vyvíjela tak, aby dokázala reagovat na nové problémy, ale dělo se tak v kontextu, kde se katolická církev těšila obrovským společenským výhodám a ovládala téměř všechny základní a střední školy a byla jí věrna velká část národa. V roce 1979 Jan Pavel II. při papežské návštěvě slavil mši před 1,25 milionu lidí – třetinou obyvatelstva Irské republiky. Jednalo se o největší shromáždění v jejích dějinách. O čtyři roky později, v roce 1983, irští voliči přijali osmý dodatek, který zaručuje právo na život nenarozených, pokud nejde o velmi extrémní situaci.

Rychlá sekularizace

Ale 80. léta představují obrat v irských dějinách, vyznačující se vrcholem své katolické společnosti a zároveň začátkem jejího konce. Sekularizace Irska proběhla náhle. Legalizace homosexuálního chování v roce 1993 a rozvodu v roce 1995 byly důsledkem radikální změny sexuální etiky v názorech obyvatelstva i v politice. V roce 2015 se Irsko stalo první zemí na světě, která legalizovala „manželství“ homosexuálů na základě celonárodního hlasování, a v roce 2017 se Varadkar stal prvním irským homosexuálním premiérem. Postoje k osobám LGBT v Irské republice patří nyní k nejliberálnějším na světě. Progresivní politika je podporována především velkým počtem mladých voličů. Jejich postoje ilustrují, že katolická církev nedokázala nikterak vstřípit morální hodnoty generaci, jejíž výchovu si v podstatě monopolizovala. Výsledkem je kultura, která sice nikdy nepřijala protestantskou

reformaci, ale přesto žije s jejími „neúmyslnými následky“. S tím jak klesá účast věřících na mších, stává se stále zjevnějším, že katolická církev prohrála bitvu o náboženskou příslušnost v republice, ačkoli protestantské církve ji nevyhrály.

Je několik důvodů, které vysvětlují rychlou sekularizaci Irska. Dopad modernity usnadněný internacionalizací sdělovacích prostředků odhalil morální a kulturní izolacionismus, který převládal po většinu 20. století. Vzorce migrace a návratů podpořily liberální hodnoty u mnohých příslušníků střední třídy. Ale nic nepoškodilo katolickou církev víc než strašlivá posloupnost skandálů kněžského zneužívání s důsledky, jimiž byly takové dokumenty, jako je Zpráva z Cloyne (2011), jež se staly tématem jednoho z nejvýznamnějších proslovů v irských politických dějinách. Tehdejší Taoiseach Enda Kenny vysvětlil důvody, proč tato zpráva dokumentující „znásilňování a mučení dětí“ přivedla „vládu, irské katolíky a Vatikán k bezprecedentnímu klíčo-

vému okamžiku“. Odsoudil „nefunkčnost, odloučení a elitářství“ a „narcismus, který převažuje v kultuře Vatikánu do dnešních dní“ a odhalil „pokus Svatého stolce potlačit vyšetřování (zneužívání dětí) v suverénní, demokratické republice“.

Ta, jak uvedl Kenny, „není polepšovnou nebo Magdaleniným Irskem, kde šustot kleriky dusilo svědomí i lidskost a houpání kadidelnice ovládalo irský katolický svět“. Irsko „zanedbávalo své děti“ již příliš dlouho a „jako Taoiseach chci udělat vše na ochranu posvátného období dětství a obnovit jeho nevinost“. Reakcí vlády na strašlivá odhalení kněžského zneužívání bylo to, že trvala na bezpečnosti dětí. Samozřejmě musí vždy existovat rovnováha práv, jak to vyjadřuje osmý dodatek, a pochopitelně tu vždycky budou hrozivé a eticky složité případy, které jsou na hony vzdálené chladné logice právních nařízení – případy, na které účastníci kampaně proti zrušení osmého dodatku ne vždy reagovali s milosrdenstvím, laskavostí, či dokonce

základní lidskostí. Ale zůstává děsivou ironií, že poté, co jeden premiér mimořádně bránil „posvátné období dětství“, přichází výzvy jeho nástupce k rozšíření přístupu k potratům.

Průzkumy ukázaly, že jasná většina voličů podporovala návrh na zrušení dodatku, přestože tento náskok od ledna poklesl o devět procentních bodů. Kampaně na sociálních sítích oslovuje ty, kdo přicházejí domů, aby hlasovali, a používá stejný hashtag #HomeToVote, kterým před několika lety vybuzovali kampaně za „manželství“ homosexuálů. Emigranti se vrátili, aby odsekali hodnoty, které kdysi bývaly nedotknutelné, a zapomínají, ke komu a s jakými důsledky, jak uvádí ústava, se musí vztahovat „veškeré činy lidí a států“. 25. května výsledek referenda potvrdil, že katolické Irsko je ztraceno.

Crawford Gribben

<http://www.theamericanconservative.com>

*Přeložil Pavel Štička
(Mezititulky redakce)*

FIKTIVNÍ FILOSOFICKÉ ROZHOVORY O NEFIKTIVNÍCH PROBLÉMECH

Paideia a demokracie

N: Mluvili jsme o tom, že staří Řekové objevili *paideiu* ve smyslu péče o člověka po stránce výchovné a vzdělávací. Každý lidský jedinec se podle nich sice rodí jako člověk, avšak do skutečného lidství musí teprve dozrát. Výchova a vzdělání pro ně byly nástroje, bez nichž se nikdo při dosahování tohoto cíle neobejde.

F: Výchova a vzdělání předpokládá existenci dobrých vychovatelů a vzdělavatelů. Ale ani oni nemají zdar tohoto formačního procesu zcela ve svých rukou. Sokrates kladl silný důraz na svobodu lidské bytosti a ta při lidském zrání hraje nezanedbatelnou úlohu. Může totiž také zmařit úsilí těch, kdo ve vztahu k mládeži vynakládají pedagogický um a energii. Typickým příkladem byl nadaný Sokratův žák Alkibiades. Ačkoli strávil mnoho

času v přítomnosti svého velkého učitele, nakonec se mu odcizil a stal se pro aténskou obec příčinou tragické zkázy. I to měli aténští soudci ve svých myslích v momentě, kdy rozhodovali o trestu smrti pro Sokrata.

N: Jakou konkrétní představu měli Řekové o formaci člověka?

F: Tato představa nebyla jednotná. Jinak se na problém výchovy a vzdělání dívali Atéňané a jinak třeba Spartané. Dnes bych se raději zabýval koncepcí Atéňanů. Nechci se zmiňovat o tom, jak u nich výchovně-vzdělávací proces vypadal, ale spíše jaký ideál jeho prostřednictvím sledovali. V první řadě si byli vědomi, že člověk je komplexní bytostí. Je mu vlastní tělesnost, emotivnost, volní a racionální schopnost. Žádný z těchto momentů

lidské bytosti neexistuje na způsob nehybných mramorových bloků. Jde o dynamické aspekty lidského života, mohou podléhat korozním a devastačním vlivům, mohou zakrňt, anebo mohou být rozvinuty do vysoce kultivované podoby. Atéňané měli v krvi výrazný smysl pro řád a krásu a to se projevilo i v jejich přístupu k výchovnému a vzdělávacímu programu.

N: Podle čeho soudíš o přítomnosti sklonu Atéňanů k řádu a krásě? Takové tvrzení se mi zdá pochybné. Vždyť určitě není těžké poukázat na události z dějin aténských polis, které ukazují spíše opačným směrem. Nebo se snad jedná o nějakou mimořádnou historii, v níž nebylo místa pro odporné a chaotické činy?

F: Jistě, Atéňané dokázali jednat i velmi krutě a brutálně. Stačí si vzpomenout, jak

se zachovali například k obyvatelům ostrova Mélos. Thukydides nám tyto události dosti podrobně zaznamenal. Přesto bych byl nerad, kdyby to překrylo určitý rozměr řecké mentality, která se zvláštním způsobem projevila právě u Aténanů. Tady učiním jen zdánlivou odbočku. Někteří znalci antické řecké kultury poukazují na neobvyklou povahu starých řeckých bájí a pověstí. Třebaže se jedná o mytická vyprávění, projevuje se v nich něco, nač nenarážíme v bájesloví jiných národů.

N: O tom jsem nikdy neslyšel. Co by mohlo být tak zvláštního a mimořádného na mýtech starých Řeků?

F: Odborníci vyzvedají především jeho tři znaky. Zaprvé se zabývají ději, které nemají lokální povahu. I když jsou skutky bájných postav vždy konkrétně situovány do určitého místa a času, děj se odehrává na pozadí kosmického celku. V tom se projevuje otevřenost řeckého ducha k celku skutečnosti.

N: Proti uvedenému výkladu nemám co namítnout, jen snad to, že ani mýty jiných národů nepostrádají vztah k celku reality. Vypráví se v nich přece o vznikání bohů i světa. Znalci v této souvislosti mluví o teogonických a kosmogonických mýtech.

F: Máš pravdu. Nicméně rozdíl mezi bájeslovím starých Řeků a bájeslovím jiných národů se naplno projevuje ve způsobu pohledu na tento celek skutečnosti. Pro Řeky je typické – a to je druhý bod výkladu –, že si nijak nelibují v popisu chaosu, deformity a monstróznosti. Preferují řád a krásu. Když se podíváš, jakým způsobem výtvarně znázorňovali bájně postavy, musíš uznat, že jim nedávali podobu odpudivých příšer. V naprosté většině je malovali v harmonických proporcích, čímž navenek manifestovali i způsob, jakým si tyto postavy představovali. Zatřetí, činy zmíněných postav, jejich duševní rozpoložení a jejich další projevy nejsou v řeckých bájích zcela iracionální. Naopak. Bývá k nim připojeno i vysvětlení, proč se chovají tak, jak se právě chovají.

N: Dobrá, ale v čem má být ona mimořádnost řeckého bájesloví, o níž jsi před chvílí hovořil?

F: Je výrazem mentality, která se v pročištěnější formě vynořila o něco pozdě-

ji v řecké filosofii. Řeční filosofové vždy brali ohled na celek skutečnosti, hledali jeho řád, takže objevili kosmickou, tj. uspořádanou povahu reality a tento řád se mimo jiné uskutečňoval v přírodních vazbách, jimiž byly propojeny mnohé části jednotlivých jsoucn stejně jako mnohá jednotlivá jsoučna mezi sebou. Pokud je pravda, že právě uvedené znaky typizují starou řeckou mentalitu, nacházíme v tom zároveň odpověď na tebou vznesenou pochybnost o přítomnosti výrazného sklonu Řeků k řádu a krásě.

N: Netvrdím, že by tento výklad povahy starého řeckého bájesloví nebyl zajímavý,

Foto: <https://pixabay.com>

Harmonie není nic jiného než řád a ten by měl být uskutečněn jak mezi složkami každé jednotlivé lidské bytosti, tak v mezilidských vztazích.

ale abych mu mohl dát můj souhlas, musím se do něj nejprve sám začíst a ověřit si, zda předložená interpretace odpovídá textům.

F: Jistě. Přeji ti příjemnou četbu. Pojdme se však vrátit k našemu problému. Nedisputovali jsme o výchovném a vzdělávacím programu Aténanů? U nich se výše naznačená mentalita projevila v nejvyšší míře, protože se vystavili vlivu velkých jónských myslitelů. Nebudu se u toho nyní zdržovat, byli bychom tím odvedeni od našeho tématu. Uvážíme-li právě řečené, nemůže nás nijak překvapit zjištění, že výchovně-vzdělávací ideál Aténanů nevedl vychovávané a vzdělávané k žádným specializacím. Soustředil se na rozvoj celého člověka. Všechny složky lidské

bytosti měly být podrobeny kultivačnímu působení, a jak asi víš, tento ideál se označoval termínem *kalokagathia*. Člověk se měl nakonec stát *kalos* a *agathos*, krásný a dobrý. Harmonie není nic jiného než řád a ten měl být uskutečněn jak mezi složkami každé jednotlivé lidské bytosti, tak v mezilidských vztazích.

N: Dobře se to poslouchá, ale určitě se to těžce uskutečňuje. Kolik takto harmonických jedinců se po starých Aténách pohybovalo? Tipnul bych si, že jich asi moc nebylo.

F: Bohužel máš pravdu. Ideál byl opravdu hodně vznešený a ležel na samotné hranici dosažitelnosti. Například Platón vůbec neskrýval nezdar výchovných a vzdělávacích snah ve své době a vylíčil ho mistrným popisem patologických společenských jevů. Kdyby byli občané dobře a všestranně formováni, poměry ve společnosti by musely vypadat jinak, než jaké byly ve skutečnosti.

N: Asi máš na mysli slavnou Platónovu kritiku demokracie jako formy politického zřízení, v němž se přijatelný řád mezilidského vztahování postupně hroutí až do té míry, že zdegeneruje v tyranii. O tom bych ale nemluvil, protože Platónův odsudek demokracie je veden z pozice člověka, který náležel k vysoké aténské aristokracii. Není divu, že na vládu lidu shlížel s pohrdáním. Aby dal svému třídnímu resentimentu méně křiklavý náter, zaobalil svůj výklad do učeného filosofického pláště. Tím chtěl docílit dojmu, že jeho odpor k demokracii má racionální opodstatnění.

F: Obávám se, že tvá interpretace Platónových názorů neodpovídá jejich filosofické kvalitě. Ano, Platón kritikou na adresu demokracie rozhodně nešetří, ale určitě přítom není veden obhajobou zájmů aristokratické vrstvy, s níž ho pojily ty nejtěsnější vazby. Naopak si myslím, že dával plně za pravdu Hesiodovi, který se ve svém díle ujal práv chudých a nemajetných lidí proti zhyralosti rodové šlechty. Přečti si jeho spis *Práce a dni* a pochopíš, že ctnost může kvést i v tom nejnižším společenském stavu. I prostý rolník může být aristokratem ducha. Platón tento anti-homérovský pohled také sdílí, protože ve své slavné sociální teorii připouští možnost vzestupu pros-

tých lidí do nejvyšších pater společnosti právě díky jejich mravním a intelektuálním schopnostem, jež mohou být cílenou kultivací přivedeny k rozkvětu.

N: Pak ovšem nechápu, proč na demokratické zřízení tolik útočí.

F: Protože byl velmi inteligentní. Nahlížel, že demokratický režim v sobě skrývá paradox, který je neřešitelný. Jako filosof byl přesvědčen o lidské svobodě. Pokud je člověk svobodný, je protagonistou svého života, má se v moci a spravuje svůj život podle svého uvážení. Dalo by se mluvit o etické samosprávě lidského života. Jestliže je ale člověk svobodnou, sebe samu spravující bytostí, proč nepřenést princip samosprávy i do oblasti politické? Když jedinci spravují svobodně své osobní záležitosti, proč by neměli spravovat i své záležitosti veřejné? Zdá se, že tady leží jeden z důvodů hovořící ve prospěch ustavení demokratického řádu. Čím více lidí se bude podílet na správě věcí veřejných, tím větší soulad bude existovat mezi povahou politického řádu a svobodnou povahou lidského života.

N: Podíl občanů na správě věcí veřejných ve starých Aténách byl značně omezený. Měli k ní přístup pouze lidé svobodní a těch bylo ve srovnání s celkovým počtem obyvatel Atiky dosti malé množství.

F: Určitě máš pravdu, ale musíš rovněž uznat, že na tehdejší dobu se jednalo o bezprecedentní politický experiment. V žádné jiné části světa tolik jedinců aktivně nerozhodovalo o veřejných záležitostech. S demokracií je alespoň principiálně spojena masovost – čím více lidí může mít podíl na aktivní politické správě, tím demokratičtější režim je. Na druhé straně se však ukazuje, že zodpovědné rozhodování ve věcech veřejného života předpokládá nejen patřičné teoretické znalosti, nýbrž i odpovídající praktické dovednosti. Jedním slovem, politicky aktivní občan by měl být dobře formován, měl by být zdařilým absolventem procesu zvaným *paideia*. Platónovi byla jasná jedna věc. I kdyby se odstranily všechny institucionální překážky a nastala éra všeobecného vzdělání, skutečně vzdělaných jedinců by vždy bylo málo. Ten samý nepoměr mezi vzdělanými a nevzdělanými Platón konstatoval dokonce i v rámci privilegované aristokratické vrstvy. Ne každý, kdo má ke vzdělání přístup, skutečného vzdělání také dosáhne. V politické rovině to má za důsledek, že demokratický princip vyžaduje co nejširší aktivní účast lidí na správě věcí veřejných a zároveň se nutně naráží na dramatický nedostatek skutečně politicky kvalifikovaných občanů.

Proto podle Platóna demokracie nikdy nemůže fungovat. Vzdělání je vždy záležitostí elity, duchovní aristokracie, zatímco demokracie princip elity ze zásady odmítá. Pokud se demokratický režim po určitou dobu udržel a pokud vydal určité pozitivní plody, pak jen proto, že se vlastně nejednalo o čistou demokracii, nýbrž o vládu aristokracie se souhlasem lidu. Tak o tom Platón hovoří Sokratovými ústy v dialogu *Menexenos*.

N: Musím připustit, že Platónova úvaha není hloupá. I dnes se vedou debaty o tom, kdo je způsobilý k aktivnímu zasahování do politické oblasti. Moderní autoři by ale asi měli problém s tvrzením, podle něhož je vzdělání dosažitelné pouze malým procentem lidí účastných vzdělávacího procesu.

F: Zkus si někdy zahrát na Sokrata a vydej se zkoumat názory a znalosti našich vysokoškoláků. Když nebudeš data manipulovat a výsledky svého bádání zveřejníš, jeho osud tě asi nemine.

Roman Cardal

PhDr. Roman Cardal,
Ph.D., filosof. Přednáší
na vysoké škole CEVRO
Institut a spolupracuje
s Občanským institutem

DĚTI POTŘEBUJÍ MAMU & TÁTU

BABIČKY & DĚDEČKY

DEN PRO RODINU
4.8.2018

CELE GENERACE

MODLITEBNÍ SHROMAŽDĚNÍ
od 11.00
KOSTEL SV. HAVLA

POCHOD PRO RODINU
od 14.00
OVOČNÝ TRH

ZÁBAVNĚ ODPOLEDNE
od 15.00
STŘELECKÝ OSTROV

VÍCE INFORMACÍ O PRŮBĚHU AKCE A PROGRAMU
NAJDETE NA denprorodinu.eu

Letem světem

Bojíte se smrti? – zeptali se v rozhovoru pro *iDNES* legendárního profesora češtiny Miloše Hoznauera. Odpověděl hezky: „Mám obavu ze způsobu umírání. Bojím se léčebny dlouhodobě nemocných. Nejlepší by byl infarkt při štípání dříví na naší hájovně. Nedávno umíral Ludvík Vaculík v rodinném kruhu. A to nebylo špatné umírání. Něco takového bych si přál i já.“ A v odpovědi na otázku „Co je na stáří nejhorší“ přišla lekce pro nás všechny: „Na návštěvě u vnučky jsem byl přítomen krmení a přebalování miminka. Obojí se konalo v radostné atmosféře, plné laskavých a mazlivých slůvek, něžných doteků. Jeden životní příběh tady krásně začínal. Tři dny nato jsem navštívil svého dlouholetého kamaráda na interně pražské nemocnice. Bývalý ligový volejbalista, profesor dějepisu, absolvent filosofické fakulty. A také jsem zažil krmení a přebalování. Jenže žádná laskavá slůvka, sestra jen řekla: „To jste nemohl zazvonit dřív?!“

„Má-li naše láska zůstat silná, musíme s ním trávit denně čas o samotě. Pro kněze je liturgie hodin způsob, jak zůstat v kontaktu s naším milovaným během hektického dne. Stejně tak očekáváme, že budete věrní denním společným ranním a večerním modlitbám. Podobně je však důležitá i osobní modlitba. **Pokud chcete Krista milovat a v lásce setrvat, což je úkolem nás kněží, musíte s ním být, rozmlouvat s ním a naslouchat mu každý den. Tomu se říká modlitba.**“ Tento úryvek je z knížky, na kterou bychom

vás rádi upozornili: vydalo ji Kartuziánské nakladatelství, resp. vydavatelství Hesperion, autorem je Timothy M. Dolan a její název je *Kněží pro 3. tisíciletí*. Stojí za pozornost a hlavně za přečtení, nikoli jen kněžím.

Francouzský filosof, konvertita, člen Paapežské rady pro laiky a otec šesti dětí Fabrice Hadjadj nedávno v rozhovoru pro deník *Le Figaro* „mluvil o **ohrožení lidství, které přichází skrze dvojí dnešní, antizvěstování.**

Koláž: mimi

Za prvním stojí technicismus, který nabízí parodii nového člověka, redukovaného na techniku a naprosto na ní závislého. Druhým „antizvěstováním“ je islamismus, kde se anděl Gabriel už nezjevuje Marii, nýbrž Mohamedovi, a nikoli proto, aby velebil lidství, nýbrž aby je podrobil zákonu, který jej zbavuje dopovědnosti. V obou případech se tu setkáváme s odmítnutím lidské situace, jeho dramatu, těla a svobody. Bůh se však stává židovským tesařem, zabitým ve 33 letech.

Po zmrtychvstání se neobjevuje v podobě hrdiny, ale obyčejného člověka, který vypadá jako zahradník či poutník a usedá se svými učedníky ke stolu. **Bůh totiž přichází, aby zachránil své stvoření v tom, co je nejvíce lidské, protože právě každodenní a obyčejný život člověka je největším dílem Stvořitele.**“ Tato povzbudivá slova do každého našeho dne přineslo *Radiovaticana.cz*.

Nelze s ním vždy a ve všem souhlasit, ale leckdy vystihne správně „jádro pudla“, umí jít k podstatě. Mluvím o Václavu Klausovi ml., který v *Echo24.cz* nedávno napsal: „Nová levice už neútočí na továrníka, aby mu sebrala továrnu, naopak ten továrník taky často bere dotaci a vláda nové levice mu docela vyhovuje. **Nová levice útočí na národy, rodiny, klasické vzdělávání.** Proto oni tak jásají, když přijde milion migrantů do Evropy. Proto vepsali svou lásku k EU i do školského zákona, proto milují všechny nadnárodní organizace, které by něco řešily nejlépe v galaktickém měřítku. Proto milují norský Barnevernet, protože ta organizace je nadřazena biologickým rodičům, a proto by byli rádi, kdyby ve školách nebyl tlak na vzdělání, ale kdyby školy byly víc socializační centrum, kde jsou všichni pomíchaní. A pro tuto svou představu bez skrupulí obětují děti s mentálním handicapem... **A co je pro novou levici typické, vždycky je to mazaně propojené s určitým byznysem. To je nový trend a klasická pravice na něj není připravena.**“

-zd-

17. 6.	Ne	11. neděle v mezidobí Ez 17,22–24, Žl 92, 2 Kor 5,6–10, Mk 4,26–34	24. 6.	Ne	Slavnost Narození sv. Jana Křtitele Iz 49,1–6, Žl 139, Sk 13,22–26, Lk 1,57–66.80
18. 6.	Po	sv. Marina 1 Král 21,1–16, Žl 5, Mt 5,38–42	25. 6.	Po	sv. Vilém, opat OSB, ct. Ivan, poustevník 2 Král 17,5–8.13–15a.18, Žl 60, Mt 7,1–5
19. 6.	Út	sv. Jan Nepomucký Neumann, biskup 1 Král 21,17–29, Žl 51, Mt 5,43–48	26. 6.	Út	sv. Jan a Pavel, mučedníci 2 Král 19,9b–11.14–21.31–35a.36, Žl 48, Mt 7,6.12–14
20. 6.	St	sv. Silverius, papež 2 Král 2,1,6–14, Žl 31, Mt 6,1–6.16–18	27. 6.	St	sv. Cyril Alexandrijský, biskup a učitel církve 2 Král 22,8–13; 23,1–3, Žl 119, Mt 7,15–20
21. 6.	Čt	Památka sv. Aloise Gonzagy, řeholníka SJ Sir 48,1–15, Žl 97, Mt 6,7–15	28. 6.	Čt	Památka sv. Ireneje, biskupa a mučedníka 2 Král 24,8–17, Žl 79, Mt 7,21–29
22. 6.	Pá	sv. Jan Fisher, biskup, a Tomáš More, mučedníci 2 Král 11,1–4.9–18.20, Žl 132, Mt 6,19–23	29. 6.	Pá	Slavnost sv. Petra a Pavla, apoštolů (<i>Doporučený svátek</i>) Sk 12,1–11, Žl 34, 2 Tim 4,6–8.17–18, Mt 16,13–19
23. 6.	So	sv. Josef Cafasso, kněz 2 Kron 24,17–25, Žl 89, Mt 6,24–34	30. 6.	So	svatí prvomučedníci římsí Pláč 2,2.10–14.18–19, Žl 74, Mt 8,5–17

MONITOR – publicistický čtrnáctideník, vydává Res Claritatis. ISSN 1214-8458. MK ČR E 15474. Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha, e-mail: redakce@rcmonitor.cz, číslo účtu: 2400089111/2010. Šéfredaktor: Zdeňka Rybová. Redakční rada: PhDr. Roman Cardal, Ph.D., Mgr. Andrej Kutarňa, fr. Mgr. Pavel M. Mayer OP, Ing. Josef Mudra, Mgr. Radim Ucháč. Teologický poradce: fr. Mgr. Pavel M. Mayer OP. Vychází s církevním schválením Arcibiskupství pražského č.j.: arc/419/10 ze dne 10. 9. 2010. Nevyžádané příspěvky a materiály se nevracejí.